

Tülin Gümüş - Hacettepe Üniversitesi, Türk Halkbilimi Bölümü Doktora Öğrencisi
0000-0002-5931-2637
gumus24tulin@gmail.com

Gelenekselden Küresele Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk İmgelerinin Kullanımı: Yedi İklim Örnekleme

ÖZET

İnsana ait, insan ürünü olarak tanımlanan kültür kuşaktan kuşağa aktararak varlığını sürdürür. Kültürel bellek içerisinde var olan imgeler kültürün aktarımını, tanıtımını kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması toplumların birbiri ile olan iletişiminin, etkileşiminin artmasını sağlamıştır. Bu durumun sonuçlarından biri de dil öğretiminin yaygınlaşmasıdır. Dil öğretimi aynı zamanda kültür aktarımını da içerir. Yaşayan kültürel mirası temsil eden imgeler dil öğretimi aracılığıyla yerelden küresele ulaşma imkânı bulur. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi geleneksel Türk kültürünün aktarımını desteklemektedir. Bu çalışmada Yedi İklim Türkçe Öğretim kitabı üzerinden gelenekselden küresele aktarılan Türk imgeleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İmge, Kültür Aktarımı, Gelenek, Yabancılara Türkçe Öğretimi,

The Use of Turkish Images in Teaching Turkish as a Foreign Language from Traditional to Global: Yedi İklim Samples

ABSTRACT

Culture, which is defined as a human product, continues its existence by being transferred from generation to generation. The images that exist in the cultural memory have a facilitating effect on the transfer and promotion of the culture. The widespread use of mass media has led to an increase in the communication of societies with each other. One of the results of this situation is the spread of language learning and teaching. Language teaching also includes cultural transfer. Images representing the living cultural heritage find the opportunity to reach from the local to the global through language teaching. In this context, teaching Turkish as a foreign language supports the transfer of traditional Turkish culture. In this study, Turkish images transferred from the traditional to the global will be discussed through the Yedi İklim Türkçe teaching book.

Keywords: Image, Cultural Transfer, Tradition, Teaching Turkish to Foreigners.

GİRİŞ

Bir topluma ait maddi ve manevi unsurların bütünü olarak tanımlanan kültür imgeler aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Kültürel bellek içerisinde bulunan imgeler farklılık ve özgünlük kaynağı olarak kabul edilmektedir. Yaşayan kültürel mirası temsil eden imgeler 21. yüzyılın başlarından itibaren kültür endüstrilerinin ve ekonomisinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu durum, her

ne kadar kültürü tektipleştirdiği ve kültürel yayılcılığa sebep olduğu için eleştirilse de, geleneksel ve ulusal belleğin küresele taşınmasını böylece kültür aktarımını da olanaklı hale getirmiştir. Geleneksel ve popüler imgelerin yaratımı, aktarımı ve gösteriminde kitle iletişim araçları önemli bir yere sahiptir. Kitle iletişim araçları ile var olan dünya sınırları ortadan kalkmış toplumların birbiriyle olan iletişimi kolaylaşmıştır. Bunun bir sonucu olarak yabancı dil öğretimi ve öğrenimi de yaygınlaşmıştır. Kültürün içine doğup kültürü besleyen ve kültürden beslenen dil, yabancılara Türkçe öğretiminde yaşayan kültürel mirasın tanıtılmasında, aktarılmasında da önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda öncelikle kültürün içerisinde var olan geleneksel imgeler tanımlandıktan sonra küreselleşme bağlamında ele alınacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihine ve kültür aktarımı ile olan ilişkisine değinildikten sonra geleneksel Türk imgeleri örneklendirilecektir. Belirlenen hedefler doğrultusunda örnek olarak, Yedi İklim Türkçe kitabı ele alınmıştır. Yedi İklim Türkçe kitabı, Türk eğitimci tarafından, aracı dil kullanmadan yurt dışında kullanıldığı için geleneksel Türk imgelerinin küresele ulaşmasında doğrudan aracılık etmesi sebebiyle örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmada, kitaptaki imgeler tespit edilip niceliksel içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Sonuç ve öneriler kısmında belirlenen imgeler analiz edilmiş kültür aktarımında geleneksel Türk imgelerinin kullanımı ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Gelenekselden Küresele İmge Kullanımı

Bir toplumda kuşaktan kuşağa aktarılan davranışlar, alışkanlıklar, inançlar vd. bütünü olarak tanımlanan gelenekler, ait olduğu toplumu ortak bir paydada birleştiren sosyal miraslardır. Yaşamın her alanında var olan gelenekler yapı bakımından donuk, statik, ortaya çıktıkları andan itibaren kendini tekrarlayan kalıplar değildir. Aksine, onlar ait oldukları milletin ihtiyaçlarına uygun biçimde değişen, gelişen, ortadan kalkan veya parçalanarak yeni geleneklerin doğmasını sağlayan dinamik bir yapıya sahiptirler (Yıldırım, 2016:127). Bu bağlamda “geçmişten hareketle geleceğin yaratılması” olarak tanımlanan gelenek, her türlü çağdaş yorumun ortaya çıkmasını sağlayıcı temel dinamik durumundadır (Özdemir, 2017:107). Dinamik bir yapıya sahip olan gelenekler, folklor araştırmalarında genellikle derleme yöntemi ile ele alınıp tespit edilmiştir. Folklor biliminin yaşam bilimine dönüşmesiyle birlikte kültürü, gelenekleri inceleme ve araştırma yöntemleri farklılaşmıştır.

Kültürel belleği muhafaza eden gelenekler imgeler hazinesidir. Görmenin, sözcüklerden/konuşmadan önce geldiğini söyleyen J. Berger'e göre imge yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümdür. İmge ilk kez ortaya çıktığı yerden ve zamandan –birkaç dakika ya da birkaç yüzyıl için kopmuş ve saklanmış bir görünüm ya da görünümler düzenidir (1995:9-10). İmgeler kitle iletişim araçları aracılığıyla yaratım ve gösterim imkânı bulmaktadır. 21. yüzyılın başlarında kültürün ekonomik ve endüstriyel boyutları tartışılmaya başlanmıştır. Günümüzde kültür endüstrisi yüksek kârların elde edildiği ve çok yönlü olumlu sonuçlar doğuran moda yatırım alanları olarak kabul edilmekte, istihdam ve millî gelir içerisindeki payı hızla büyümektedir (Özdemir 2017:106). Kültür endüstrisini oluşturan sektörlerin ortak özelliği ise yaratıcılık temelinde var olmaları ve yaratıcılığın temel kaynağı olarak kültürel belleği kabul etmeleridir.

Farklılık ve özgünlük kaynağı olarak kabul edilen kültürün, küresel kültür endüstrileri ve baskın kültürler aracılığıyla tek tipleştirildiği yönünde eleştirilmiştir. UNESCO, bu doğrultuda kültürü korumak adına yürüttüğü çalışmalarla (URL-1) insanlığın ortak mirasına katabileceği kültürel değerlerini destekleyip küreselleşme, popülerleşme, tektipleştirme karşısında kültürel belleği ve kültürel imgeleri korumayı amaçlamıştır.

İmgeler, küreselleşmenin ortaya çıktığı olgulardan biri olan tek biçimciliğe gidiş karşısında, bir yandan kültür turizminin önemli hareket noktalarından biri olarak yerelliğin değerlendirilmesi öte yandan yerel renklerin küreselleştirerek yaşatma böylece yerel kültürlerin yaşama alanlarını güçlendirme ve savunma dinamiklerini oluşturma bakımından son derece geniş bir alandır (Oğuz, 2019:81). Kentsel, geleneksel, ulusal birçok imge aracılığıyla kültür kendini tanıtmaya, aktarmaya

imkânı bulmaktadır. İmge bir yönüyle de ait olduğu toplumun kimliği hakkında bilgi vermektedir. Farklılık ve özgünlük sağlayan imgelerin sayısının ve niteliğinin artması kültür aktarımını olumlu yönde etkileyecektir.

Geçmişten Günümüze Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

İnsanlar arasındaki temel iletişim aracı olan dil, ait olduğu toplumun kültürünü kendinden sonraki kuşaklara aktarmaktadır. Dil ile dünyayı algılar, kendimizi dünyaya tanıtmaya imkânı buluruz. Bu bağlamda dil öğretimi gramer eğitiminin çok daha ötesinde kültür aktarımını içerir. Türk kültürünü ve Türkçeyi tanıtmaya amacıyla geçmişten günümüze birçok çalışma yapılmıştır. Bilinen ilk eser Kaşgarlı Mahmut tarafından 1072-1074 yılları arasında yazılan Divanu Lügati't-Türk'tür. Bir diğer önemli eser ise 15. yüzyılda Ali Şir Nevai'nin yazdığı Muhakemetü'l Lugateyn'dir. Yabancılar için Türkçe öğretiminin günümüzdeki şeklinin temelleri 1960'lı yıllarda atılmıştır. Müstakil kitap çalışmaları ile başlayan Türkçe öğretimi zamanla TÖMER merkezleri adı altında kurumsallaşmış ve bugünkü halini almıştır. Günümüzde ise yabancı dil eğitimi ortak bir değerlendirme sistemine sahiptir. Avrupa Dil Portfolyosu olarak edilen bu sisteme Türkiye, 24 Ocak 2000 tarihinde katılmıştır. (URL-2) Böylece Avrupa ülkelerinde uygulanan yabancı dil eğitimi uygulamaları Türkiye'de de benimsenmiştir. Avrupa Dil Portfolyosu'na göre dil öğretimi ve değerlendirme sistemi dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerine dayalı temel (A1, A2), orta (B1, B2) ve yüksek (C1, C2) olmak üzere üç seviye olarak belirlenmiştir.

Yabancılarla Türkçe öğretiminin, Türkçe'nin ve Türk kültürünün yaygınlaşması ve yaşatılmasında büyük öneme sahip olduğunu söyleyen Barın'a (2004) göre kelimeler boş semboller değildir. İletişimde yer alan her kelimenin ardında bir kabuller dünyası yer almaktadır. Bu kabuller, kelimenin ait olduğu toplumun kültürünün bir parçasıdır. (Barın, 2004:25). Ayrıca kültür öğretimi, öğrencilerin Türk halkının yaşam tarzları, değerleri, tutumları ve inançlarıyla ilgili olarak Türk kültürü hakkındaki bilgilerini artırmaya olanak sağlamak için, Türk dili öğretiminin tamamlayıcı bir parçası olmalıdır (Ökten ve Kavanoz 2014:859).

Dil öğretiminin sadece iletişimin gerçekleştirildiği basit bir alan olarak değil daha ziyade kültürün öğretimi ve kültürel ekonomik bir alan olduğunu söyleyen Sevindik'e göre (2020) kültürden beslenen dil, somut biçimde halk bilimsel türlere yansımaktadır. Halk bilimi sözlü türlerinin temelinde, dilin nitelikli icra sınırlarını zorlamak ve yeni nesillere dilin tüm yönleriyle öğretimi bulunmaktadır. Halk bilimsel unsurların veya Türk halkbilimi araştırma alanlarının yabancılarla Türkçe öğretimindeki kullanım yoğunluğunun nedeni; bu alana karşı zenginleşen bakış açıları ve halk bilimsel kullanımlar üzerine gerçekleştirilen bilimsel araştırma sonuçlarının işlevsel görülüp dil setlerince kullanımında aranmalıdır (Sevindik 2020:14). Masal, efsane, türkü, bilmece, fıkra gibi kültürü yansıtan sözlü anlatım ürünlerinin dil öğretiminde kullanılması dil öğretimi kolaylaştırabilir. Çünkü dil öğretimi, dil bilgisi kurallarını öğretmek ya da basit düzeyde iletişim kurmayı sağlamak değil, hedef dili kullananların kültürünü öğretmektir (Akkaya 2013: 179).

Türkçe öğretimi ve kültür aktarımı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ise kültür aktarımı konusunda yapılanlarının genel orana göre oldukça az olduğu, bu çalışmaların yıllara göre planlı bir dağılım göstermesi beklenirken rastgele bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (Ayrancı 2019: 454).

Yedi İklim Türkçe Öğretimi Kitabı ve Geleneksel Türk İmgeleri

Yedi İklim Türkçe Öğretimi kitabı Yunus Emre Vakfı tarafından hazırlanmıştır (URL-3). Vakıf, Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek ve kültürel ilişkileri geliştirmek amacıyla 2007 yılında kurulmuş ve 2009 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Hâlihazırda vakıf bugün altmış üç merkeziyle Türkçe öğretimi sürdürmektedir. Yedi iklim Türkçe kitabı ile öğrencilerin doğrudan ve

dolaylı olarak Türk kültürü hakkında bilgi sahibi olmasını sağladığını söyleyen Tosun'a (2019) göre B1, B2 ve C1 kitapları öğrencilere kaynak olabilmektedir. Öğrencilerin bu kitapları temel alarak öğrendikleri Türkçeyi geliştirebilecekleri ve hem doğrudan hem de dolaylı olarak kültür aktarımıyla Türk kültürüne hâkim olabilecekleri düşünülmektedir (Tosun 2019:73). Bu bağlamda Yedi İklim Türkçe öğretimi kitabı, Türkçe öğretiminin yanında Türk imgesini tanıtmayı ve yaygınlaştırması bakımından önemlidir. Kitapta yer alan imgeler ise aşağıda sıralanmıştır.

• Geleneksel Türk Mutfağı

Toplumların beslenme ile ilgili hayat tarzlarını yansıtan yemek kültürü sadece yiyeceklerin hazırlanışından ibaret değildir. Yemeklerin hazırlanış aşamaları, zaman içerisinde birçok geleneği, inancı oluşturmuştur. Yemek ile kimlik arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu bağlamda kültür aktarımında ve tanıtımında yemek olarak tüketilen ve çevresinde kültür inşa etmiş her şey önemli bir yer tutmaktadır.

A1 ders kitabında "Kahvaltı" (Barın vd, 2015:23) dinleme metninde geleneksel Türk kahvaltısına ait simit, sucuklu yumurta, bal, tereyağı gibi örnekler bulunmaktadır. "Yemekte Neler Var?" okuma metninde menüde döner, adana kebabı, urfa kebabı, ezogelin çorbası, mercimek çorbası, düğün çorbası, iskender, lahmacun ve patlıcan kebabının isimleri verilmiştir. A1 çalışma kitabında inceleme etkinliğinde (Barın vd, 2015:53) verilen yemekleri gruplandırılması istenmektedir. Burada verilen yemek isimleri ise şöyledir: kuru fasulye, iskender kebabı, güveç, mantı, tarhana çorbası, yayla çorbası.

A2 ders kitabında "Kültür Çağlayanı" başlığı altındaki okuma metninde kayseri mantısı tanıtılmıştır. Seçelim yerleştirelim uygulamalarından birinde (s.75) yaprak sarması görseli, "Yöresel Lezzetler Festivali" okuma metninde (s.82) görsel olarak börek, baklava, künefe vd. kullanılmasının yanında Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde meşhur olan tatlıların isimlerine yer verilmiştir. Ayrıca tatlılardan güllaç ve aşure (Barın vd, 2015:88); keşkül ve sütlaç (Barın vd, 2015:87) görseli ve tarifi okuma metni olarak kullanılmıştır.

B1 ders kitabında menemen (Barın vd, 2015:114) çalışma kitabında ise irmik helvası (s.72) tarifi yer almaktadır. B2 ders kitabında ise analı kızlı çorbası (Barın vd, 2015:86) tarifi verilmiştir.

Türk mutfağı içerisinde bulunan içecekler de kültür aktarımında önemli bir yer tutmaktadır. Önemli iletişim ve toplumsallaşma araçlarından biri olan içecekler etrafında birçok ritüel gelişmiştir. Bu içeceklerin hazırlanışı ve hazırlanışında kullanılan araç ve gereçler, sunum aşaması ve tüm bunların etrafında gelişen kültür pek çok geleneğin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Yedi İklim Türkçe kitabında geleneksel Türk içecekleri olarak çay, Türk kahvesi, şerbet ve ayran ön plana çıkmaktadır. Toplumsal ve kültürel bir içecek olan çay ve kahve genellikle her seviyede görsel olarak kullanılmıştır. Çay hem tatlı eşliğinde yemeklerden sonra hem de kitap kafe görseliyle gösterilmiştir. Kısacası çayın Türk kültüründe yaygın bir içecek olduğu aktarılmıştır. Türk kahvesi ise kız isteme töreni ve misafire ikram bağlamlarında ele alınmıştır. B2 ders kitabında Türk kahvesinin yapılışı, diğer ülkelerdeki kahve yapılarından farkı işlenmiştir.

Görsel 1: Yedi İklim Türkçe, A2 Çalışma Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 29.

Görsel 2: Yedi İklim Türkçe, B2 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 162.

Kitapta sık kullanılan içeceklerden biri de ayrandır. Ayran da genellikle birçok seviyede yemek yanında sunulan içecek olarak kullanılmıştır. Türk kültürünün geleneksel içeceklerinden bir diğeri de şerbettir. C1 ders kitabında “Şerbet” (Barın vd, 2015:90) okuma metninde şerbetin Osmanlı ülkesinde içilen geleneksel bir içecek olduğu anlatılmıştır.

• Geleneksel Sporlar

Yabancılara Türkçe öğretiminde yer alan bir diğer konu spordur. Yedi İklim Türkçe kitabında her seviyede spor konusuna ve sporun, sağlıklı yaşam ile ilişkisine yer verilmiştir. Temel seviyede genellikle popüler sporlar, hobi olarak yapılan sporlara yer verilmiştir. Daha ileri seviyelerde geleneksel Türk sporlarından bahsedilmeye başlanmıştır. Kültür Çağlayanı kısmında geleneksel Türk sporlarından A2 ders kitabında “Cirit” (Barın vd, 2015:68) ve C1 ders kitabında “Matrak” (Barın vd, 2015:32) anlatılmıştır. Bu sporların ilk olarak ne zaman ortaya çıktığı, kurallarının neler olduğu ve gelenekselliği çerçevesinde ele alınıp yazılmıştır. Ayrıca C1 çalışma kitabında “Ata Sporlarımız” (Barın vd, 2015:8) başlığı altında güreş, halter, cirit, okçuluk, binicilik sporları tanıtılmıştır.

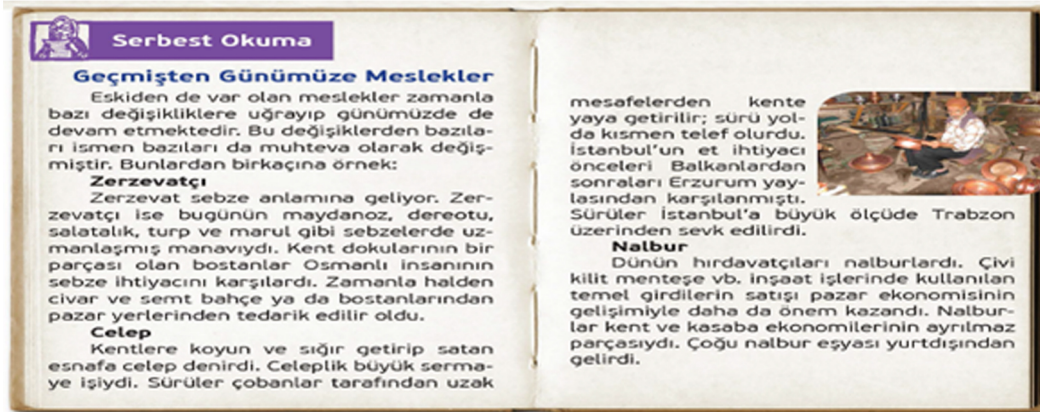
Görsel 3: Yedi İklim Türkçe, B2 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 124.

Görsel 4: Yedi İklim Türkçe, C1 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 94.

• Geleneksel Meslekler

Geleneksel Türk kültürünün küresel olarak tanıtıldığı alanlardan biri de mesleklerdir. Kitapta, her seviyede mesleklerden bahsedilmiştir. Başlangıç seviyesinde genellikle doktor, öğretmen, polis, ressam vb. popüler meslekler ele alınırken ileri seviyelerde geleneksel meslekler tanıtılmıştır. Tanıtılan mesleklerden bazıları aşağıdadır.

Görsel 5: Yedi İklim Türkçe, B2 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 158.

Görsel 6: Yedi İklim Türkçe, A1 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 114.

• Geleneksel Türk Tiyatrosu

Türkçe öğretimindeki faydalanılan alanlardan biri olan tiyatro genellikle sinema ile birlikte bir aktivite olarak işlenmiştir. Modern tiyatro örnekleri ve temsilcileri ile ilgili etkinlikler hazırlayan kitapta geleneksel tiyatro da yer almaktadır. Seviyeye uygun olarak işlenen geleneksel Türk tiyatrosundan “Karagöz ve Hacivat” A1 çalışma kitabında sadece bilet afişi olarak yer alırken C2 ders kitabında “Karagöz Oyunu” (Barın vd, 2015:84), “Karagöz Oyununda Bazı Tipler ve Özellikleri” (Barın vd, 2015:87) okuma metinleri görsel kullanılarak ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Geleneksel Türk tiyatrosunun olan “Meddahlık” ise özelliklerinin anlatıldığı okuma metni olarak verilmiştir.

Görsel 7: Yedi İklim Türkçe, A2 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 128.

Görsel 8: Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 40.

• Bayramlar ve Şenlikler

Bayramlar ve şenlikler geleneksel Türk kültürünün temsil edildiği diğer bir alandır. Yedi İklim Türkçe kitabında geleneksel bayram olarak Ramazan Bayramı (Şeker Bayramı) yer almaktadır.

A2 ders kitabında “Ramazan Geliyor” (Barın vd, 2015:109) okuma metninde Ramazan gelmeden önce hazırlık için alışverişe çıktığı anlatılmaktadır.

A1 ders kitabında “Bayram Günü” (Barın vd, 2015:166) ve “Bayram Namazı” (Barın vd, 2015:172), okuma metinlerinde bayram öncesi ve bayram günü yapılan geleneklerden bahsedilmiştir. Bayrama bayram namazı ile başlanması, bayram ziyaretleri, büyüklerin elinin öpülmesi, bayrama özel tatlıların hazırlanması ve bayram harçlığı konuları verilen örneklerden birkaçıdır.

Kitapta yer alan şenliklerden bazıları Nevruz ve Hıdırellez'dir. B1 kitabında yer alan “Gül Dalında Bir Dilek” (Barın vd, 2015:140) başlığı altında Hıdırellez'in; “Dünyadaki Festivaller” (Barın vd, 2015:140) başlığı altında ise Nevruz'un hangi ritüeller etrafında nasıl ve ne zaman kutlandığı anlatılmıştır.

• Gündelik Hayat

Yaşantılar sonucu elde edilen bilgi olarak tanımlanan gündelik hayat Türkçe öğretiminde, kültürün tanıtılmasında kullanılmaktadır.

Her toplum gündelik hayat içerisinde aile üyelerini tanımlamak için birbirinden farklı akraba isimleri kullanılmaktadır. Türk kültüründe var olan akrabalık isimleri ilk olarak A1 kitabında tanıtılmıştır. Kitapta var olan isimler ise şöyledir: nine, amca, babaanne, halamın küçük kızı, eniştem, dayımın oğlu vd. (Barın vd, 2015:36)

Gündelik hayatın önemli bir parçası haline gelen iletişim ve ulaşım araçlarının anlatıldığı A1 ders

kitabında geleneksel Türk kültüründe var olan iletişim ve ulaşım araçları örneklendirilmiştir. Ulaşım aracı olarak “Fayton” (Barın vd, 2015:134), iletişim konusu için “Haberleşme” (Barın vd, 2015:152) okuma metni ile haberleşme tarihi anlatılmıştır.

B2 ders kitabında “Komşuluk” (Barın vd, 2015:50) ve “İmece” (Barın vd, 2015:54), “Köy Odaları” (Barın vd, 2015:173) okuma metinleri ile geleneksel sosyal hayatın nasıl olduğu görsellerle aktarılırken B2 ders kitabında “Türklerde Ad Verme Geleneği” (Barın vd, 2015:78), B1 ders kitabında “Türk Toplumunda Rüya” (Barın vd, 2015:126) okuma metinleri ile geleneksel kültür tanıtılmıştır. Ayrıca geleneksel Türk düğününün örneklendirildiği B1 ders kitabında “Oğlan Bizim Kız Bizim” adlı (Barın vd, 2015:142) okuma metninde düğün adetlerinden bahsedilmiştir. Kına gecesinde kına yakılması, davul zurna eşliğinde yöresel oyunların oynanması, düğün evine bayrak asılması örneklerden birkaçıdır.

Gündelik hayatın bir diğer önemli ögesi olan kıyafetler de geleneksel Türk kıyafetleri bağlamında ele alınıp C2 ders kitabında bulunan “Japonya’da Türk Moda Rüzgarı” (Barın vd, 2015:49) ve “Kadın Kıyafetleri” (Barın vd, 2015:64) okuma metinleri ile örneklendirilmiştir.

• Sözlü Kültür Unsurları

Türk kültürünün aktarımında masal, halk hikâyesi, atasözü, bilmece gibi sözlü anlatı geleneği unsurları kullanılmaktadır. Yedi İklim kitabında ise seviyeye uygun olarak atasözü, deyim, mani, bilmece, şiir, fıkra, efsane vd. örnekleri verilmiştir.

Sözlü anlatı geleneğinin bir diğer türü olan masal, kitapta geleneksel ve evrensel örnekleri ile birlikte verilmiştir. Geleneksel kültürü temsil eden masalarda daha çok Keloğlan kullanılmıştır. A1 ders kitabında “Keloğlan ve eşeği” (Barın vd, 2015:82) görsel ve seviyeye uygun tanıtım diyalogu verilerek gösterilmiştir. B1 çalışma kitabında Keloğlan ile ilgili masal (Barın vd, 2015:58) bulunmaktadır. Bir diğer okuma metni “Tuz Kadar Seviyorum Masalı’dır” (Barın vd, 2015:125).

Kitapta verilen fıkra örnekleri genellikle Nasreddin Hoca etrafında şekillenmiştir. A2 ders kitabında (Barın vd, 2015:127) Nasreddin Hoca ile ilgili bir fıkra dinleme metni olarak verilmiştir. B2 ders kitabında “Kazan doğurdu” (Barın vd, 2015:53) dinleme metni, B2 çalışma kitabında “Nasreddin Hoca” (Barın vd, 2015:50), C1 ders kitabında “Hoca’nın Hesabı” (Barın vd, 2015:136), C2 çalışma kitabı “Ye Kürküm Ye” (Barın vd, 2015:99) okuma metinleri verilmiştir.

Efsaneler türü ile ilgili A2 ders kitabında “Ağrı Dağı Efsanesi (İki Bacı)” (Barın vd, 2015:19), C1 çalışma kitabında “Ağlayan Kaya Efsanesi” (Barın vd, 2015:34) okuma metinleri bulunmaktadır. Bilmece ise genellikle B1 çalışma kitabı (Barın vd, 2015:56) örneğinde olduğu gibi görsel kullanılarak eşleşme etkinliği içerisinde verilmiştir.

Halk hikâyesi ile ilgili örneklerin B1 seviyesinde verilmeye başlandığı görülmüştür. B1 ders kitabında “Tahir ile Zühre” (Barın vd, 2015:150), “Emrah ile Selvihan” (Barın vd, 2015:154), B1 çalışma kitabında ise “Ferhat ile Şirin” (Barın vd, 2015:87) okuma metinleri bulunmaktadır. Ayrıca B1 ders kitabında mani örnekleri (Barın vd, 2015:155) ve Ercişli Emrah’ın “Seherde Uğradım Ben Bir Güzele” adlı şiiri (Barın vd, 2015:155), C1 ders kitabında Kardelen “Çiçeğinin Hikayesi” (Barın vd, 2015:84), Mesnevi’den “Üç Öğüt” (Barın vd, 2015:31), C2 çalışma kitabında “Mevlana, Mesnevi’den Seçmeler” (Barın vd, 2015:91), A1 ders kitabında “Hacı Bayram Veli’den Seçmeler” (Barın vd, 2015:94) geleneksel kültürü temsil eden diğer türler olarak yer almıştır.

Anlatı geleneğinde sadece türler verilmemiş aynı zamanda temsilcileri hakkında da bilgi verilmiştir. C1 ders kitabında “Sazın ve Sözün Ustaları Yaşayan İnsan Değeri Aşık Şeref Taşlova” (Barın vd, 2015:66), “Gönül İnsanı Yunus Emre” (Barın vd, 2015:70), “Hakkın Kandilinde Gizli Bir Sır İdim” (Barın vd, 2015:152), C2 ders kitabında “Yunus Emre’nin Yolculuğu” (Barın vd, 2015:12), C2 çalışma kitabında “Aşık Seyrani” (Barın vd, 2015:28), “Özay Gönülüm” (Barın vd, 2015:58) tanıtılmıştır. Türk anlatı geleneğinin önemli türü olan atasözleri ve deyimler Yedi İklim Türkçe kitabında seviyeye uygun olarak kullandığı tespit edilmiştir. Atasözleri ve deyimler kitaplarda inceleme okuma örneği

olarak verilirken B1 ders kitabında “Bir Yastıkta Kocamak” (Barın vd, 2015:146), B1 çalışma kitabında “Saman Altından Su Yürütmek” (Barın vd, 2015:39) ve “Misafir Umduğunu Değil Bulduğunu Yer” (Barın vd, 2015:98) örneklerinde olduğu gibi okuma metni olarak verilmiş, bu söz gruplarının anlamı, temsil ettiği kültürel değer işlenmiştir.

• Geleneksel Türk Mimarisi ve El Sanatları

Mimari ve el sanatları geleneksel Türk kültürünün aktarıldığı alanlardan biridir. Yedi İklim Türkçe kitabında geleneksel Türk mimarisi genellikle evler ve cami örnekleri üzerinden verilmiştir.

A1 ders kitabı “Hacı Bayram Veli Türbesi Ziyareti” (Barın vd, 2015:91) okuma metninde Hacı Bayram Veli camisi, B1 çalışma kitabında “Ayaş” (Barın vd, 2015:64), C1 çalışma kitabında “Safranbolu” (Barın vd, 2015:56) ve “Bursa Ulu Cami” (Barın vd, 2015:60) okuma metinleri içerisinde geleneksel Türk mimarisinin örnekleri bulunmaktadır. Ayrıca C2 ders kitabında “Türk Evleri” (Barın vd, 2015:60) okuma metninde Antakya, Safranbolu, Mardin, Kapadokya evleri görsel kullanılarak tanıtılmıştır. Ayrıca A2 ders kitabında bulunan “Türk Hamamı” (Barın vd, 2015:46) ve “Kuş evleri” (Barın vd, 2015:48) okuma metinleri aracılığıyla Türk mimarisinin örneklerini kültürel bağlam içerisindeki işlevi anlatılmıştır.

Görsel 9: Yedi İklim Türkçe, C1 Çalışma Kitabı
(ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 56.

Görsel 10: Yedi İklim Türkçe, C1 Çalışma Kitabı
(ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 60.

Görsel 11: Yedi İklim Türkçe, A2 Ders Kitabı
(ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 46.

Görsel 12: Yedi İklim Türkçe, A2 Ders Kitabı
(ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 148.

Yedi İklim Türkçe kitabında geleneksel el sanatları ile ilgili okuma metni ya da sadece görsel olarak birçok örnek verilmiştir. B2 ders kitabında “Duyguların Dili Oya Sanatı” (Barın vd, 2015:116) olarak iğne oyasının niteliklerinden, işlevlerinden bahsedilirken B2 çalışma kitabında gelenekten beslenen ürünleri ortaya koyan Paşabahçe markası (Barın vd, 2015:22) anlatılmıştır.

A2 ders kitabı “Çini Sanatı” (Barın vd, 2015:110) okuma metninde bu sanatın nasıl yapıldığı, hangi alanlarda kullanıldığı, en güzel örneklerinin nerelerde olduğu anlatılmıştır. A2 çalışma kitabında “Dokuma” (Barın vd, 2015:56) başlığı altında el sanatlarından biri olan dokumanın tarihi, hangi ürünlerden dokunduğu ve özellikleri görsel kullanılarak anlatılmıştır. B1 ders kitabında “Hat Sanatı (Hüsnühat)” (Barın vd, 2015:32), “Türklerde Kitap Ciltleme Sanatı” (Barın vd, 2015:66) başlığı altında okuma metinleri verilmiştir.

B2 ders kitabında ise “Telkari” (Barın vd, 2015:171) anlatılırken ebru ve hat sanatları genellikle her seviyede görsel kullanılarak tanıtılmıştır.

Görsel 13: Yedi İklim Türkçe, B2 Ders Kitabı
(ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 116.

Görsel 14: Yedi İklim Türkçe, B2 Ders Kitabı
(ed. Erol Barın vd.), (2015) Yunus Emre Enstitüsü: Ankara, 171

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dördüncü Sanayi Devrimi sonrasında kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte toplumların birbiriyle etkileşimde bulunması kolaylaşmıştır. Bunun bir sonucu olarak kültür aktarımını barındıran dil öğretimi ve öğrenimi yaygınlaşmıştır. Yabancılar için Türkçe öğretimi aynı zamanda yaşayan kültürel mirasın imgeler aracılığıyla aktarımı/tanıtımı anlamına gelmektedir. Bu bağlamda çalışmada ele alınan Yedi İklim Türkçe kitabının geleneksel Türk kültürüne ait birçok imgeyi kullandığı tespit edilmiştir.

Geleneksel Türk mutfağı, spor, meslekler, Türk tiyatrosu, bayram ve şenlikler, gündelik hayat, sözlü kültür unsurları, Türk mimarisi ve el sanatları alanında birçok imge görselleri ile birlikte seviyeye uygun olarak aktarılmıştır. A1 seviyesinin başlangıç seviyesi olması sebebiyle diğer seviyelere göre daha az geleneksel imge kullanılırken ileri seviyelerde geleneksel imgeler kültürel bağlam içerisindeki önemi ile verilmiştir.

A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyelerinde ders kitabı ve çalışma kitabı olarak incelenen Yedi İklim Türkçe kitabında geleneksel imgelerin seviyelere eşit oranda dağılmadığı tespit edilmiştir. Örneğin geleneksel Türk mutfağında bulunan yemekler ve tatlılar daha çok yer alırken geleneksel Türk mi-

marisi örnekleri daha az kullanılmıştır. Geleneksel Türk tiyatrosunda sadece Karagöz-Hacivat ve meddahlık örnek olarak verilmiştir. Gündelik hayat içerisinde değerlendirilen geleneksel Türk kıyafetleri ile ilgili imgeler diğer imgelere göre daha azınlıktadır.

Yedi İklim Türkçe kitabı masal, türkü, bilmece, atasözü, fıkra, efsane gibi sözlü anlatı geleneğine ait birçok unsura yer vermiştir. Fakat özellikle Türk masal ve hikâyelerine evrensel masal ve hikâyelerine göre daha az yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe kitabında ünite başlangıçlarında görselle birlikte o üniteye işlenecek konuların başlıklarını yer almaktadır. Yapılan incelemelerde bu kısımda kullanılan görsellerin büyük bir oranda İstanbul'daki tarihi ve turistik mekânlara ait olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ders kitabı ve çalışma kitabında aynı görseller kullanılmıştır.

Yabancılar için Türkçe öğretimi aynı zamanda kültür aktarımını içerdiği unutulmamalıdır. Geleneksel Türk kültürüne ait imgelerin kullanımının seviyeye uygun olarak verilmesi Türk kültürünün küresel aktarımını ve tanıtımını destekleyecektir. Konu ile ilgili önerilerimiz ise aşağıdadır:

- Dil öğretimi ve kültür aktarımı başlangıç ve ileri seviyelerine uygun bir şekilde aktarılmaktadır. Başlangıç seviyesi olan A1 seviyesinde geleneksel Türk imgelerinin bağlamı ile birlikte verilmesi pek mümkün değildir. Çünkü A1 seviyesi somut ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bilinen günlük ifadeleri basit cümlelerle anlamayı, kendini tanıtmayı kapsamaktadır. Bu doğrultuda ünite giriş sayfalarında geleneksel Türk kültürüne ait imgelerin ve mekânların bulunduğu görseller bilgileri yazılarak kullanılması kültür aktarımı destekleyecektir.

- Türkçe öğretimi ile ilgili kitaplar gramer eğitimini ve kültür aktarımını içermektedir. Dolayısıyla kültür aktarımı kısmını ders dışı faaliyetlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda geleneksel Türk kültüründen yararlanılarak oluşturulmuş seviyeye uygun okuma kitapları verilmelidir.

- Kültür aktarımını desteklemek için ders ve çalışma kitabından başka etkinlik kitabı kullanılabilir. Seviyeye uygun olarak boyama, işaretleme, eşleştirme, boşlukları doldurma, okuma vd. başlıkları altında kültür aktarımını destekleyici etkinlikler hazırlanabilir.

- Ders kitabı ve çalışma kitabında ünite giriş sayfalarında aynı görselin ve genellikle İstanbul' ait olduğu yukarıda tespit edilmiştir. Ders ve çalışma kitabında bilgilerinin yazıldığı farklı görsellerin kullanılması tarihi, kültürel ve turistik mekânların tanıtımını dolayısıyla kültür aktarımını olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKÇA

Akkaya, A. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretimi Kapsamında Fıkralar: Nasreddin Hoca Fıkraları. Milli Folklor. Yıl:25. Sayı:100 s. 171-181.

Ayrancı, B. B. (2019). Türkiye'de Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Analizi ve Değerlendirilmesi. Söylem Filoloji Dergisi, 4(2). s. 446-454.

Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1:19-30.

Berger, J. (1995). Görme Biçimleri. (Çev. Yurdanur Salman), İstanbul: Metis Yayınları.

Oğuz, Ö. (2019). Küreselleşme ve Uygulamalı Halk Bilimi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Ökten, C.E. ve Kavanoz S. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Hedefleyen Ders Kitap-

larında Kültür Aktarımı. Turkish Studies, 9/3. P.845-862.

Özdemir, N. (2017). Kültür Bilimi ve Yönetimi. Ankara: Grafiker Yayınları.

Sevindik, A. (2020). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Halkbilimsel Unsurların Kullanımı. Tokat Gazi-osmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Sonbahar Özel Sayısı. s.12-21.

Tosun, G. (2016). Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi, Ankara: Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yedi İklim Türkçe A1, A2 Çalışma Kitabı. (ed. Erol Barın vd.), (2015), Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık.

Yedi İklim Türkçe A1, A2 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015), Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık.

Yedi İklim Türkçe B1, B2 Çalışma Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015), Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık.

Yedi İklim Türkçe B1, B2 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015), Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık.

Yedi İklim Türkçe C1, C2 Çalışma Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015), Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık.

Yedi İklim Türkçe C1, C2 Ders Kitabı (ed. Erol Barın vd.), (2015), Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık.

Yıldırım, D. (2016). Türk Bitiği Araştırma/İnceleme Yazıları. Ankara: Akçağ Yayınları.

İnternet Kaynakları

URL 1: "UNESCO" <https://www.unesco.org.tr/> (Erişim: 12.04.2022 15:34)

URL 2: "Avrupa Dil Portfolyosu Nedir?" <https://ingilizce-kursu.gen.tr/avrupa-dil-portfolyosu-nedir-nasil-kullanilir/> (Erişim: 13.04.2022 03.00)

URL 3: "Yunus Emre Enstitüsü" <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> (Erişim: 13.04.2022 11.30)